

Интересни сж редоветъ пещерни гробници, съчени въ хоризонтални линии, въ призматична или закръжлена форма въ видъ на килии, които се намиратъ въ горната половина на скалнитъ стени, отъ дветъ страни на голъмата естествена пещера надъ изворитъ на Мадарската рѣчичка, които сж почти недостъпни.

На югозападъ до голъмата пещера се намира първия редъ гробници подъ название „Орлови гнѣзда“, подъ които, и на дѣсно отъ тѣхъ, се виждатъ уединени или двойки гробници. Втория двоенъ редъ гробници, нареченъ „Долапчета“ се намира по на югъ къмъ скалния блокъ Калпаклъ-ташъ,¹⁾ съ уединени гробници въ продължение на долния редъ къмъ северъ.

На западъ до голъмата пещера се намира трети, най-голѣмъ редъ на гробницитъ, отъ 27 килии, нареченъ „Одаитъ“.²⁾ Надъ него се намира редъ отъ нѣколко пещери, отъ които най-голѣмата се нарича „Тарапаната“.

Одаитъ сж достъпни отдолу, чрезъ една скална пукнатина, която достига до срѣдата на реда.³⁾

Голѣмината на гробницитъ не е еднаква; достигатъ до 6 м. ширина, 3 м. дълбочина и около 2 м. височина. Нѣкои отъ тѣхъ сж съединени помежду си съ входи а други съ тѣсни пжтеки отъ вънъ. Надъ отворитъ на гробницитъ се виждатъ хоризонтални улуци, каквито се виждатъ и въ страничнитъ стени, отъ което е ясно, че гробницитъ сж били закрити отъ вънъ съ дървени стени.

Други килии се намиратъ въ единъ скаленъ блокъ нареченъ „Кьошкетовъ“, подпренъ до скалната стена подъ източната половина на Одаитъ, въ два етажа „Долнитъ и Горнитъ Кьошкове“; уединена килия се намира и въ скалния блокъ „Даулъ-ташъ“, недалеко подъ Мадарския релефъ.

До скалнитъ стени и до отдѣлнитъ блокове по склона, сж били залепени многобройни дървени постройки, отъ които сж запазени само дупки, повечето въ хоризонтални редове или улуци въ хоризонтално, вертикално и наклонно положение, които сж служили за подпорки на дървената конструкция на постройкитъ. Такива има на разни мѣста по цѣлото протежение до 7 км. въ скалнитъ стени отъ с. Кюлевча до с. Калугерица, а най-много въ голъмата пещера, отъ дветъ ѝ страни, и въ стенитъ къмъ с. Кюлевча.

Интересни сж такива подпорни дупки и улуци на две мѣста: едното залепено до скалния блокъ „Кьошкетовъ“, а другото на най-високото мѣсто надъ групата блокове залепени до скалнитъ стени, между Голъмата пещера и Мадарския релефъ. На тѣзи мѣста имало вѣроятно светилища, построени отъ дървенъ материалъ.

¹⁾ „Мадарскиятъ конникъ“ Издания на Нар. Музей обр. 3.

²⁾ Пакъ тамъ обр. 1,2.

³⁾ Известия на археол. дружество София, III стр. 101 обр. 79.